

Άγγελος Πετρουλάκης – «Τα απομεινάρια μιας μέρας» ή, η ζωή ήταν αλλού...

21/10/2017

Άγγελος Πετρουλάκης – «Τα απομεινάρια μιας μέρας» ή, η ζωή ήταν αλλού...

«Τα απομεινάρια μιας μέρας»

ή, η ζωή ήταν αλλού...

Βιβλιοκριτική

Ο Καζούο Ισιγκούρο είδε να βραβεύεται με το Νόμπελ Λογοτεχνίας και οι αναγνώστες του να δικαιώνονται που τον ακολουθούν πιστά.

Οι εκδόσεις «ΨΥΧΟΠΙΟΣ» είχαν προλάβει τη Σουηδική Ακαδημία,

κυκλοφορώντας, πρόσφατα, δυο από τα αριστουργήματα του συγγραφέα.

Μια ζωή αφιερωμένη στην ερμηνεία τής αξιοπρέπειας, η επιφάνεια, αλλά και μια ζωή αφιερωμένη στις αξίες τής ερμηνείας του χρόνου σε σχέση με την αυτογνωσία του καθενός, το βάθος.

Το «Τα απομεινάρια μιας μέρας», απαιτεί αργή ανάγνωση· απαιτεί αναγνώστες που αναζητούν την ουσία και το βάθος. Άλλωστε ο Καζούο Ισιγκούρο δεν είναι εύκολος συγγραφέας. Ωστόσο είναι ιδιαίτερα γοητευτικός, καθώς, με εργαλείο τις λέξεις, χτίζει αθόρυβα αυτό που θέλει να πει, χωρίς ν' αποκαλύπτει στον αναγνώστη τις προθέσεις του. Αυτές παραμένουν κλειστές αν ο αναγνώστης μείνει στην αφήγηση.

Πρόκειται για ένα συγκλονιστικό βιβλίο που απαιτεί απόλυτη προσήλωση. Άλλωστε η τέχνη τής ανάγνωσης ενίοτε αποκαλύπτεται ως μοναδική, αφού απαιτεί από τον αναγνώστη προσήλωση ικανή να παρακολουθεί το ξεδίπλωμα της σκέψης τού συγγραφέα.

Η ιστορία αφορά σπονδυλωτές αφηγήσεις που περιγράφουν τη ζωή ενός μπάτλερ. Για τους σχεδόν αμύητους ο «μπάτλερ» των παραδοσιακά αριστοκρατικών σαλονιών της Αγγλίας, δεν ήταν ένας υπηρέτης, αλλά ένας επιστήμονας της φροντίδας τού εργοδότη του. Ήταν αυτός που ήξερε περισσότερο από τον καθένα τις θεατές και αθέατες όψεις τού εργοδότη του και που φρόντιζε να διαφυλάξει στο ακέραιο τη φήμη του και την προσωπικότητά του. Συνήθως ήταν ισόβιος. Σίγουρα ήταν υπεύθυνος για την εύρυθμη λειτουργία τού υπηρετικού προσωπικού και την άψογη εξυπηρέτηση των επισκεπτών, οι οποίοι ανήκαν στις προσωπικότητες της χώρας.

Ο «μπάτλερ» είναι η έκφραση της αγγλικής διακριτικότητας και αφοσίωσης στο καθήκον. Αυτές οι δυο αρετές διατρέχουν το μυθιστόρημα από τις πρώτες μέχρι

την τελευταία σελίδα. Σ' αυτές τις δυο αρετές θυσιάζεται κάθε άλλο στοιχείο της ατομικότητας, με πρώτο το ερωτικό. Είναι η αποθέωση των «πρέπει»!

Ο μπάτλερ τής ιστορίας μας δεν έχει γνωρίσει τον έρωτα. Και δεν τον αναγνωρίζει όταν αυτός εμφανίζεται. Αν – κατά τύχη – πέσει πάνω του, αποκτά ξανά ταχύτητα την αυτοκυριαρχία του και απομακρύνεται με γρήγορα και διακριτικά βήματα. Θα μπορούσαμε να πούμε πως έχει το ασυμβίβαστο σε σχέση με τον έρωτα, αφού είναι ψυχή και σώματι δοσμένος στον εργοδότη του. Κάτι που στον οποιονδήποτε θα φαινόταν φυσιολογικό, στον μπάτλερ τού Ισιγκούρο, φαντάζει εξωφρενικό, έξω από τα όρια τής αξιοπρέπειας.

Κάτω απ' αυτό το πρίσμα το «Τα απομεινάρια μιας μέρας» είναι στην κυριολεξία ένα εκτενές δοκίμιο «Περί αξιοπρεπείας». Ίσως είναι η απάντηση ολόκληρης της βρετανικής κουλτούρας στο τι σημαίνει σεβασμός στην προσωπικότητα του άλλου. Θα έλεγα πως η γιαπωνέζικη ψυχολογία του αυτοσεβασμού ζυμώνεται με την αγγλική διακριτικότητα και παράγουν ένα αριστοτεχνικά δομημένο έργο, το οποίο σε δεύτερη ανάγνωση έρχεται να εξηγήσει κάποιες μεγάλες καμπές της ιστορίας.

Η αγγλική εξωτερική πολιτική έχει κατηγορηθεί πως δεν ανησύχησε έγκαιρα και στον βαθμό που έπρεπε για την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία και πως ισχυρές προσωπικότητες της αγγλικής πολιτικής σκηνής αντιμετώπιζαν αρκετά θετικά την πολιτική τού Χίτλερ.

Ο μπάτλερ με τη δική του ματιά ερμηνεύει τα γεγονότα τής εποχής. Η Γερμανία είναι η μεγάλη ηττημένη τού Α΄ Παγκόσμιου Πόλεμου και οι νικητές σύμμαχοι επιβάλλουν ποινές. Η αντιμετώπισή της, ιδιαίτερα εκ μέρους τής Γαλλίας, που έχει πληρώσει με μεγάλα ποτάμια αίματος την αναμέτρηση εκείνη, ακολουθεί μια εξοντωτική πολιτική. Για πολλούς Άγγλους πολιτικούς, όμως, ο πόλεμος έχει τελειώσει στα πεδία τών μαχών. Πιστεύουν ότι η περαιτέρω «τιμωρία» της Γερμανίας είναι άδικη και ότι ο λαός της δεν πρέπει να πληρώσει τις αμαρτίες τών ηγετών του. Πως στην Ευρώπη πρέπει να επικρατήσει ειρήνη και δικαιοσύνη και η Γερμανία να πάρει το απαραίτητο συγχωροχάρτι για να ξεφύγει από τον διεθνή αποκλεισμό και τους δυσβάσταχτους όρους τής «επαίσχυντης» συνθήκης τών Βερσαλλιών. Σ' αυτήν την ευνοϊκή μεταχείρισή της συμβάλει τα μέγιστα η

απάτη που έχει για πρωταγωνιστή τον Γερμανό υπουργό Ρίμπεντροπ, ο οποίος προσπαθεί και εν μέρει κατορθώνει ν' αποκοιμήσει τους Άγγλους συντηρητικούς πολιτικούς.

Ο Ισιγκούρο έρχεται να ερμηνεύσει τα ιστορικά γεγονότα κάτω από ένα πρίσμα κατανόησης της εποχής, το ίδιο που συναντάμε στο «Σκέψεις για τον εικοστό αιώνα» των Τόνυ Τζαντ και Τίμοθι Σνάουντερ. Ο Άγγλος συντηρητικός λόρδος, που υπερασπίζεται και υπηρετεί με αφοσίωση ο μπάτλερ, επιθυμεί να δει την ευημερία και τη δικαιοσύνη να κυριαρχούν στον κόσμο και όχι «την απληστία για κερδοφορία και την αναρρίχηση» στη θέση τού ρυθμιστή ισχύος. Έρχεται ακόμα να επικυρώσει την άποψη πως «*οι μεγάλες αποφάσεις του κόσμου, στην πραγματικότητα, δεν φτάνουν απλώς στο κοινοβούλιο, ούτε παίρνονται κατά τη διάρκεια λίγων ημερών που διαρκεί ένα διεθνές συνέδριο, υπό το άγρυπνο βλέμμα τού κοινού και του Τύπου. Οι συζητήσεις γίνονται, και οι κρίσιμες αποφάσεις λαμβάνονται, στη μυστικότητα των αρχοντικών αυτής τής χώρας*».

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΝΟΜΠΕΛ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
2017

Τα απομεινάρια
μιας μέρας

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Όμως στο «Τα απομεινάρια μιας μέρας» διυλίζεται και κάτι που πονάει σε απόλυτα προσωπικό επίπεδο: Ένας έρωτας. Τα συναισθήματα παίζουν κρυφτό με τον εγωισμό και τις τυπικότητες, ανεβαίνουν δυσπρόσιτες βουνοπλαγιές και μένουν μαρμαρωμένα και μετέωρα, για ν' αποδείξουν την ανικανότητα των ανθρώπων να ομολογήσουν το σαράκι που τους κατατρώνει.

Η βλακώδης εγωπάθεια του μπάτλερ και ο φρικτός πουριτανισμός τής οικονόμου τού σπιτιού «επιβραβεύονται» με το να μην γνωρίσει κανείς τους την ευτυχία. Εκείνος θα γεράσει χωρίς να νιώσει την τρυφερότητα του έρωτα, σε μια ατσάλινη μοναξιά, έχοντας μάθει άριστα το μάθημά του: Να κρύβει τα συναισθήματά του. Εκείνη θα πορεύεται δίπλα σ' έναν σύζυγο που ποτέ δεν αγάπησε, αλλά τον παντρεύτηκε μάλλον για να εκδικηθεί τον ίδιο της τον εαυτό.

Ο λόρδος Ντάρλινγκτον μπορεί και να μην είναι μόνο ο εργοδότης, δίπλα στον οποίο ανάλωσε τη ζωή του ο αφοσιωμένος μπάτλερ. Μπορεί να είναι μια οποιαδήποτε αξία, μια οποιαδήποτε χίμαιρα, για την οποία ο κάθε άνθρωπος αναλώνει όλα του τα όνειρα, χωρίς ν' αντιληφθεί πως είναι εγκλωβισμένος σε απροσπέλαστα «πρέπει». Η δε ώρα των απολογισμών να είναι και μια ώρα προσκλητηρίου όσων περιφέρονται ως ρακένδυτα απομεινάρια τής ζωής μας, όταν αυτή φτάνει στο δειλινό της.

Ακριβώς αυτό αναλογίζεται ο μπάτλερ καθώς ο Ισιγκούρο γράφει τις τελευταίες γραμμές της μυθιστορίας του: *«...για πολλούς ανθρώπους το δειλινό είναι το πιο απολαυστικό κομμάτι της ημέρας. Ίσως...πρέπει να σταματήσω να αναμοχλεύω το παρελθόν τόσο πολύ... να πρέπει να υιοθετήσω μια πιο θετική θεώρηση και να προσπαθήσω να αξιοποιήσω καλύτερα τα απομεινάρια της μέρας μου. Εντέλει, τι έχουμε να κερδίσουμε αναλογιζόμενοι συνεχώς το παρελθόν, κατηγορώντας τον εαυτό μας για το γεγονός ότι η ζωή μας δεν εξελίχθηκε όπως θα θέλαμε;»*

Την ημέρα που οι εκδόσεις «ΨΥΧΟΓΙΟΣ» επανακυκλοφορούσαν «Τα απομεινάρια μιας μέρας» με την καταπληκτική μετάφραση της Αργυρώς Μαντόγλου, η Σουηδική Ακαδημία ανακοίνωνε ότι βράβευε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας τον Καζούο Ισιγκούρο. Από τη μια μέρα στην άλλη ο κόσμος τού βιβλίου μιλούσε για τον Άγγλο "Ιάπωνά" που λάνσαρε ένα διαφορετικό είδος γραφής με ιδιαίτερες αλληγορίες. Βέβαια οι φίλοι τής ποιοτικής ξένης λογοτεχνίας ήξεραν πως ο

Ισιγκούρο είχε βραβευτεί αρκετές φορές. Το δε συγκεκριμένο μυθιστόρημα είχε τιμηθεί με το βραβείο «Μπούκερ» και είχε γυριστεί ταινία με πρωταγωνιστή τον Άντονι Χόπκινς σε μια συγκλονιστική ερμηνεία.

Ανάμεσα στα όσα ανέφερε ως αιτιολογικό της βράβειυσής του, η Σουηδική Ακαδημία, διαβάζουμε: *«Αν κάνετε μία μίξη της Τζέιν Όστιν και του Φραντς Κάφκα, τότε έχετε τον Καζούο Ισιγκούρο. Στη... συνταγή μπορείτε να προσθέσετε και λίγο Μαρσέλ Προυστ»*. Σημαντική άποψη, που για τους υποψιασμένους αναγνώστες λέει πολλά.

Κλείνοντας το σύντομο αυτό σημείωμα θα ήθελα να τονίσω ότι η παγκόσμια λογοτεχνία συνεχίζει να παράγει διαμάντια, οι δε Έλληνες μεταφραστές, όπως η Αργυρώ Μαντόγλου, να παράγουν λογοτεχνία και όχι απλές μεταφράσεις.

Άγγελος Πετρουλάκης, δημοσιογράφος, ποιητής, συγγραφέας

Related